

جمهوری اسلامی ایران

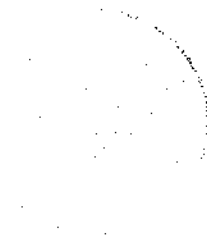
وزارت علوم تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی ، برنامه آموزشی و سرفصل دروس

دوره : دکتری

رشته : فلسفه اخلاق

گروه آموزشی: علوم انسانی

مصوب هفتصدوسی و ششمین جلسه شورای برنامه ریزی آموزش عالی

وزارت علوم ، تحقیقات و فناوری مورخ ۸۸/۸/۲

برنامه آموزشی دوره دکتری رشته فلسفه اخلاق

کمیته تخصصی: هیات

گروه: علوم انسانی

وفلسفه

گرایش: -

رشته: فلسفه، اخلاق

کد رشته:

دوره: دکتری

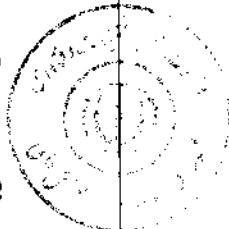
شورای برنامه ریزی آموزش عالی در هفتصدوسی و ششمین جلسه مورخ ۸۸/۸/۲ خود برنامه آموزشی دوره دکتری رشته فلسفه اخلاق را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) مصوب نمود.

ماده ۱) برنامه آموزشی دوره دکتری فلسفه اخلاق از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم الاجرا است.

الف: دانشگاهها و موسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می شوند.

ب: موسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و بر اساس قوانین تاسیس می شوند و بنا بر این تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می باشند.

ج: موسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده ۲) این برنامه از تاریخ ۸۸/۸/۲ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می شوند لازم الاجرا است.

ماده ۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره دکتری فلسفه اخلاق در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می شود.

رای صادره هفتصدوسی و ششمین جلسه شورای برنامه ریزی آموزش عالی
مورخ ۸۸/۸/۲ درخصوص برنامه آموزشی دوره دکتری رشته فلسفه اخلاق

۳) برنامه آموزشی دوره دکتری رشته فلسفه اخلاق که از طرف
گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب
رسید
۲) این برنامه از تاریخ تصویب به مدت پنج سال قابل اجرا است و
پس از آن نیازمند بازنگری است.

رای صادره هفتصدوسی و ششمین جلسه شورای برنامه ریزی آموزش عالی مورخ ۸۸/۸/۲ در مورد
برنامه آموزشی دوره دکتری فلسفه اخلاق صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

کامران دانشجو
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رجبعلی برزویی
دبیر شورای برنامه ریزی آموزش عالی

فصل اول: مشخصات کلی

۱. تعریف و اهداف

دوره دکتری فلسفه اخلاق برنامه جدیدی است که برای اولین بار در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران ارائه می‌گردد. هدف از برگزاری آن توانا ساختن دانشجویان مستعد برای تحلیل و نقد مبانی فلسفی دیدگاه های اخلاقی مختلف و نیز تبیین و دفاع از مبانی فلسفی اخلاق اسلامی است. کشور ما ایران روزی مهد حکمت عملی بود و نامداران بزرگی چون فارابی، ابن مسکویه و طوسی در آن به تاملات فلسفی در باره امور عملی می پرداختند. راه اندازی این دوره گامی است به سوی احیای حکمت عملی و غنی ساختن اندیشه فلسفی در حوزه عمل

۲. ضرورت و اهمیت

فلسفه اخلاق شامل بحث از نظریه های اخلاقی است که در صدد کشف مبنای هنجار های اخلاقی است و نیز شامل فراخلاق است که به تحلیل مبادی اخلاق می پردازد و موضوعات مهمی مانند ماهیت اوصاف اخلاقی، چگونگی کسب معرفت اخلاقی، اطلاق و نسبییت ارزشهای اخلاقی را مورد کاوش قرار می دهد. اهمیت و ضرورت فلسفه اخلاق در این است که با کاوش در زیر ساخت های اندیشه اخلاقی می تواند ضعف و سستی بسیاری از نظریه های اخلاقی را که در ظاهر موجه می نمایند نشان دهد. فلسفه عملی (اخلاق) هم می تواند مانند فلسفه نظری (الهیات) به غنای اندیشه دینی کمک کند. آنچه در دوران جدید بر اهمیت فلسفه اخلاق می افزاید مشکلات عمیقی است که در حوزه های مختلف حیات آدمی مانند تعامل با محیط زیست، پزشکی و فناوری اطلاعات پیش آمده است و بازنگری در مبانی بسیاری از دیدگاه های اخلاقی را ضروری ساخته است.

۳. طول دوره

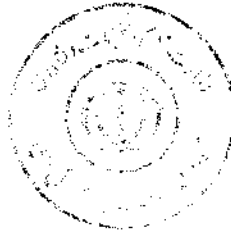
طول دوره دکتری فلسفه اخلاق چهار سال است که در صورت ضرورت و با پیشنهاد استاد راهنما و تایید گروه تا دو ترم هم قابل افزایش است. دانشجویان باید در مدت مذکور پایان نامه خود را بگذرانند و از آن دفاع نمایند.

۴. تعداد واحد درسی

تعداد واحد درسی این رشته ۳۶ واحد به شرح زیر است که هر واحد درسی در هفده ساعت ارایه می گردد.

دروس الزامی	۱۴ واحد
دروس اختیاری	۴ واحد
پایان نامه	۱۸ واحد
جمع	۳۶ واحد

تبصره: دانشجویانی که از رشته فلسفه اخلاق وارد این دوره می شوند احتیاجی به گذراندن دروس جبرانی ندارند اما کسانی که از رشته های دیگر وارد این دوره شده اند موظفند دروسی را که از سوی گروه آموزشی از جدول «دروس جبرانی» تعیین می شود (از دروس مقطع کارشناسی ارشد فلسفه اخلاق) بگذرانند و حداکثر دروس جبرانی ۶ واحد به شرح جدول «دروس جبرانی» است.

فصل دوم: برنامه و جداول دروس فلسفه اخلاق

جدول دروس جبرانی

نام درس	تعداد واحد
فرا اخلاق	۲
نظریه های اخلاقی	۴
تاریخ فلسفه اخلاق	۲

جدول دروس تخصصی غیر اختیاری

رنالیسم اخلاقی	۲
معرفت شناسی اخلاقی	۲
نسبیت گرایی اخلاق	۲
استدلال اخلاقی	۲
قانون طبیعی	۲
روانشناسی اخلاقی	۲
فلسفه اخلاق اسلامی	۲

جدول دروس اختیاری (چهار واحد)

اخلاق فضیلت	۲
سود گروهی	۲
اخلاق کانتی	۲
اخلاق اسلامی (رویکردی تاریخی)	۲
نقش دین در اخلاق	۲
مسئولیت اخلاقی	۲
عدالت	۲
جنسیت و اخلاق	۲

رنالیسم اخلاقی

(۰۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: کسب مهارت در استدلال برای واقع گرایی اخلاقی و ارزیابی تقریرهای مختلف آن و نیز کسب مهارت در نقد ادله نا واقع گرایی اخلاقی و رد تقریرهای مختلف آن

سر فصل ها :

۱) صورت های مختلف واقع گرایی

۲) نهیلیسم اخلاقی

۳) ناشناخت گرایی و صورت های مختلف آن

۴) تحویل گرایی

۵) واقع گرایی و نظریه انتخاب طبیعی

۶) شبه واقع گرایی

۷) برآمدگی و تبعیت اوصاف اخلاقی از اوصاف طبیعی

منابع:

- حایری یزدی، مهدی، کاوش های عقل عملی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۱
- جوادی آملی، عبدالله، مباید اخلاق در قرآن، قم، اسراء، ۱۳۷۹
- مصباح یزدی، محمد تقی، دروس فلسفه اخلاق، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۶
- نظریه ای در تحلیل الزامات عقلی و اخلاقی، صادق لاریجانی در پژوهشهای اصولی شماره ۶ و ۷

- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم (با پاورقی های شهید مرتضی مطهری)، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری)، قم، صدرا، پنجم، ۱۳۷۸
- قاضی عبد الجبار، "المغنی فی ابواب التوحید و العدل"، تحقیق محمد علی النجار، الدار المصریه للتألیف والترجمه، ۱۹۶۵، قاهره
- ابن سینا، الشفا، ج ۳ و ۴، قم، مکتبه آیت الله المرعشی، ۱۴۰۴

- Shafer- Landau, Russ, Moral Realism, Oxford, 2005
- Moral Realism and the Foundations of Ethics, David Owen Brink, Cambridge University Press (1989)
- Essays on Moral Realism, Geoffrey Sayre-McCord, Cornell University Press (1988)
- Christian moral realism, Rufus Black, Oxford University Press (2000)
- Korsgaard, C. (1996). The Sources of Normativity , Cambridge University Press
- Reason and Tradition in Islamic Ethics, George F. Hourani, Cambridge University Press , 1985
- Joyce, R. (2006). The Evolution of Morality. MIT Press

معرفت شناسی اخلاقی

(۰۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: مهارت و توانایی در رد شکاکیت اخلاقی و نشان دادن امکان معرفت اخلاقی و نیز و بررسی راه های مختلف کسب معرفت اخلاقی و چگونگی توجیه آنها

سر فصل ها :

(۱) شکاکیت اخلاقی و نقد آن

(۲) پیش فرض های هستی شناسانه امکان معرفت اخلاقی

(۳) نظریه خطای مکی

(۴) نظریه های حس اخلاقی

(۵) شهود گرایی

(۶) جزئی گرایی در اخلاق

(۷) ساز و کار توجیه گزاره های اخلاقی

(۸) مبنایگرایی در اخلاق

منابع:

- حایری یزدی، مهدی، کاوش های عقل عملی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۱
- حسن و قبح عقلی، آخوند خراسانی، ترجمه صادق لاریجانی در نقد و نظر شماره ۱۴

- جعفر سبحانی ، حسن و قبح عقلی یا پایه های اخلاق جاودان ، نگارش علی ربانی گلپایگانی ، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی ، تهران ، ۱۳۶۸
- مصباح یزدی، محمد تقی، دروس فلسفه اخلاق، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۶
- قاضی عبد الجبار، "المغنی فی ابواب التوحید و العدل"، تحقیق محمد علی النجار، الدار المصریه للتألیف والترجمه، ۱۹۶۵، قاهره

- Moral Knowledge?: New Readings in Moral Epistemology, Walter Sinnott-Armstrong, Mark Timmons , Oxford University Press (1996)
- Hume's Moral Epistemology, Jonathan Harrison, Clarendon Press (1976)
- Moral Epistemology Naturalized, Richmond Campbell and Bruce Hunter, University of Calgary Press (2001)
- Moral Scepticisms, Walter Sinnott-Armstrong, Oxford, 2006
- Ethics: Inventing Right and Wrong, John Leslie Mackie, Penguin (Non-Classics) , 1991
- The MORAL SENSE, James Q. Wilson, Free Press 1997
- Ethical Intuitionism, Michael Huemer, Palgrave Macmillan, 2008
- Islamic Rationalism: the Ethics of Abd al-Jabbaar by George F. Hourani , Oxford University Press , 1971
- Moral Particularism , Brad Hooker and Margaret Olivia Little, Oxford University Press, 2001

نسبیت گرایی اخلاقی

(۱۳)

تعداد واحد: ۲

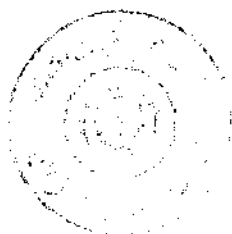
نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: *مشترک*

هدف: بررسی و رد ادله نسبی گرایی هنجاری و فرا اخلاقی و شرح و تحلیل دیدگاه های متفکران غربی و اسلامی در این مورد

سرفصل ها :

- ۱- تعریف، جایگاه و اهمیت مساله اطلاق و نسبیت در اخلاق
- ۲- تاریخچه نسبیت گرایی اخلاقی از زمان یونان باستان تاکنون
- ۳- نسبیت گرایی اخلاقی توصیفی و ارزیابی آن
- ۴- نسبیت گرایی فرا اخلاقی و ارزیابی آن
- ۵- نسبیت گرایی اخلاقی هنجاری و ارزیابی آن
- ۶- تفاوت نسبیت گرایی اخلاقی هنجاری با بردباری اخلاقی (tolerance)
- ۷- دلایل مطلق گرایان

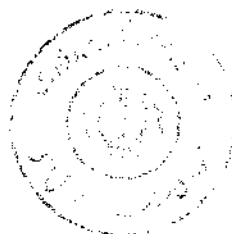

منابع :

- جوادی آملی، عبدالله، مبانی اخلاق در قرآن، قم، اسراء، ۱۳۷۹.
- حایری یزدی، مهدی، کاوش های عقل عملی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۱
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم (با پاورقی های شهید مرتضی مطهری)، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری)، قم، صدرا، پنجم، ۱۳۷۸
- مصباح یزدی، محمد تقی، دروس فلسفه اخلاق، تهران، اطلاعات، ۱۳۷۶.

- مطهری، مرتضی، فلسفه اخلاق، تهران، صدرا، ۱۳۸۱.
- مطهری، مرتضی، مجموعه آثار، مرتضی مطهری، ج ۱۳، مقاله «جاودانگی اصول اخلاقی» تهران، صدرا، ۱۳۷۳.

- Arrington, Robert (1989), Rationalism, Realism and Relativism (Ithaca: Cornell University Press).
- Audi, Robert (1997), Moral Knowledge and Ethical Character (New York: Oxford University Press)
- Harman, Gilbert and Thomson, J. J. (1996), Moral Relativism and Moral Objectivity (Oxford: Blackwell).
- Shomali, Mohammad Ali (2001) Ethical Relativism: An Analysis of the Foundations of Morality (London: ICAS)
- Wong, David (1998), "Moral Relativism", Routledge Encyclopedia of Philosophy, ed. Craig, Edward (London and New York: Routledge).
- ----- (1996), "Relativism", A Companion to Ethics, ed. Singer, Peter, (Oxford and Cambridge: Blackwell Publishers Ltd., First published 1991).
- ----- (1992), "Moral Relativism" in Becker's Encyclopedia of Ethics.
- ----- (1984), Moral Relativity (Berkeley: University of California press).

استدلال اخلاقی

(۰۴)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: مهارت و توانایی استدلال اخلاقی و استفاده از منطق بایابی و نیز بررسی مساله باید و هست

سر فصل ها:

- ۱) تاریخچه استدلال عملی در اخلاق اسلامی
- ۲) استدلال معطوف به عمل در اصول فقه
- ۳) منطق بایابی
- ۴) مساله باید و هست
- ۵) استدلال متن محور در اخلاق
- ۶) استدلال اخلاقی بدون رئالیسم اخلاقی

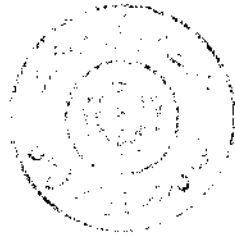

منابع:

- حایری یزدی، مهدی، کاوش های عقل عملی، مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی، تهران، ۱۳۶۱
- جوادی، محسن، «مسأله باید و هست؛ بحثی در رابطه ارزش و واقع»، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم (با پاورقی های شهید مرتضی مطهری)، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری)، قم، صدرا، پنجم، ۱۳۷۸

- Audi, R., 1989. Practical reasoning, London: Rutledge
- Dancy, J., 1993. Moral reasons, Oxford: Blackwell.
- Hare, R. M., 1981. Moral thinking: Its levels, method, and point, Oxford: Oxford University Press.
- Hare, R. M., 1981, Moral Thinking, Oxford: Clarendon Press.
- Hauser, M.D., 2005. Moral minds: how nature designed our universal sense of right and wrong, New York: Harper Collins.
- Richardson, H. S., 1994. Practical reasoning about final ends, Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Carmo, Jose and Andrew Jones (2002). "Deontic Logic and Contrary-to-Duties." In D. M Gabay and F. Geunther 2002, pp. 265-343.
- --- (1990b). "Logic of Good, Should, and Would: Part II." *Journal of Philosophical Logic* 19(3): 253-276.

The Is-Ought Problem: An Investigation in Philosophical Logic (Trends in Logic) (Hardcover) Springer; 1 edition (September 5, 2007)

قانون طبیعی

(۰۵)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: بررسی دقیق مفاد نظریه قانون طبیعی و توانایی ارزیابی تقریرهای متفاوت آن و بررسی چگونگی ربط و نسبت آن با نظریه دینی اخلاق

سر فصل ها :

۱- مفهوم قانون در نظریه قانون طبیعی

۲- نظریه قانون طبیعی در فلسفه یونان و یونانی ماب

۳- نظریه قانون طبیعی در مسیحیت

۴- نظریه قانون طبیعی در فلسفه و کلام اسلامی

۵- دشواری گذر از واقع به هنجار

۶- نظریه قانون طبیعی در فلسفه اخلاق معاصر

منابع:

- قاضی عبد الجبار، "المغنی فی ابواب التوحید و العدل"، تحقیق محمد علی النجار، الدار المصریه للتألیف والترجمه، ۱۹۶۵، قاهره
- حقوق طبیعی و تاریخ، لئو اشتراوس، ترجمه باقر پرهام، نشر آگه، تهران
- طوسی، نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح مجتبی مینوی، انتشارات خوارزمی، تهران ۱۳۶۵
- نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، محمدتقی مصباح یزدی، تحقیق و نگارش احمدحسین شریفی، (قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، ۱۳۸۴)

- Haakonssen, Knud. 1992. "Natural Law Theory." In Lawrence C. Becker and Charlotte B. Becker, eds. *Encyclopedia of Ethics*. New York: Garland. Murphy, Mark C. 2001. *Natural Law and Practical Rationality*. New York: Cambridge University Press.
- Porter, Jean. 2005. *Nature as Reason: A Thomistic Theory of the Natural Law*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Aquinas, Thomas. *Summa Theologiae*. Cited as ST by part, question, and article
- Finnis, John. 1980. *Natural Law and Natural Rights*. Oxford: Oxford University Press.
- *Reason and Tradition in Islamic Ethics*, George F. Hourani, Cambridge University Press , 1985

روان شناسی اخلاقی

(۰۶)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: فهم چگونگی تصمیم گیری و التزام اخلاقی و بررسی و نقد تقریرهای مختلف درون گرایی و برون گرایی در التزام اخلاقی

سر فصل ها :

(۱) مبادی فعل اخلاقی در میان فیلسوفان مسلمان

(۲) نظریه اعتباریات علامه طباطبایی

(۳) کفایت باور در عمل

(۴) نظریه میل باور در انگیزش اخلاقی

(۵) درون گرایی و برون گرایی

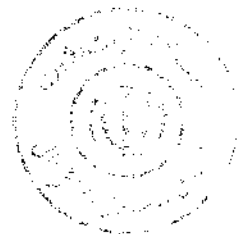
(۶) تعارض التزام اخلاقی با وعد و وعید های دینی

منابع:

- فارابی، فصول متزعه، تحقیق فوزی بخار، مکتبه الزهرا، تهران ۱۴۰۵
- طباطبایی، سید محمد حسین، اصول فلسفه و روش رئالیسم (با پاورقی های شهید مرتضی مطهری)، ج ۲، مقاله ششم (ادراکات اعتباری)، قم، صدرا، پنجم، ۱۳۷۸
- الرازی، فخرالدین، کتاب النفس و الروح و شرح قوامها، تحقیق محمد صفر حسن المعصومی، تهران، ۱۳۶۴
- مسکویه رازی، ابو علی، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم، انتشارات بیدار، بی تا
- طوسی، نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح مجتبی مینوی، انتشارات خوارزمی، تهران ۱۳۶۵

- Nagel, T., 1970, The Possibility of Altruism. Oxford: Oxford University Press.
- Moral Psychology, Volume 1: The Evolution of Morality: Adaptations and Innateness by Walter Sinnott-Armstrong , Editor, The MIT Press (October 31, 2007)
- Weakness of Will from Plato to the Present (Studies in Philosophy and the History of Philosophy) ,Tobias Hoffmann (Editor), Catholic University of America Press (March 2008)
- Christian Ethics and Moral Psychologies (Kindle Edition)by Don S. Browning (Author), Wm. B. Eerdmans Publishing Company (April 30, 2006)
- The Other Side of Virtue: Where Our Virtues Come From, What They Really Mean, and Where They Might Be Taking Us (Paperback), by Brendan Myers (Author), O Books (July 25, 2008)
- Moral Psychology Today: Essays on Values, Rational Choice, and the Will (Kindle Edition) , by David K. Chan (Editor), Springer; 1 edition (March 12, 2008)

فلسفه اخلاق اسلامی

(۰۷)

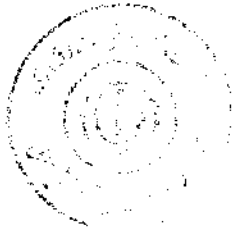
تعداد واحد: ۲

نوع واحد: الزامی

پیش نیاز: ندارد

هدف: شرح، تبیین و ارزیابی مبانی معناشناختی، وجودشناختی، انسان‌شناختی و معرفت‌شناختی تقریرها و رویکردهای مختلف اخلاق اسلامی
سر فصل‌ها:

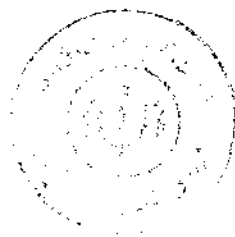
- ۱- امکان تاسیس فلسفه اخلاق اسلامی
- ۲- مبانی وجودشناختی اخلاق اسلامی (خدا، وحی و جاودانگی آدمی)
- ۳- معنای حسن و قبح و باید و نباید در فلسفه، کلام و اصول فقه اسلامی
- ۴- وابستگی یا عدم وابستگی اوصاف اخلاقی به عواطف و احساسات آدمی از دیدگاه عالمان مسلمان
- ۵- جایگاه احساسات، عقل، کشف و شهود و وحی در شناسایی اوصاف اخلاقی و توجیه جملات اخلاقی از دیدگاه عالمان مسلمان
- ۶- چگونگی انگیزش اخلاقی و تقویت آن از دیدگاه اندیشمندان مسلمان
- ۷- معنا و مفهوم سعادت و کمال آدمی در فلسفه و عرفان اسلامی
- ۸- ثبات و جاودانگی اخلاق در فلسفه اسلامی

فهرست منابع:

- فارابی، تحصیل السعاده، دکتر جعفر آل یاسین، دارالاندلس، بیروت، ۱۴۰۳
- مسکویه رازی، ابو علی، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم، انتشارات بیدار، بی تا
- الرازی، فخرالدین، کتاب النفس و الروح و شرح قوامها، تحقیق محمد صفیر حسن المعصومی، تهران، ۱۳۶۴
- محمد تقی مصباح یزدی، دروس فلسفه اخلاق، انتشارات اطلاعات، تهران، ۱۳۷۳.
- عبدالله جوادی آملی، مبانی اخلاق در قرآن، مؤسسه فرهنگی اسراء، قم.

- طه عبدالرحمن، سوال الاخلاق، المركز الثقافى العربى.
- مجموعه كتابهاى كلامى مانند المغنى، قاضى عبدالجبار، المواقف، قاضى عضدالدين ايجى و كشف المراد فى شرح تجريد الاعتقاد علامه حلى
- طباطبائى، سيد محمد حسين، اصول فلسفه و روش رئاليسم (با پاورقى هاى شهيد مرتضى مطهرى)، ج ۲، مقاله ششم (ادراكات اعتبارى)، قم، صدر، پندجم، ۱۳۷۸
- آثار عمده فلسفى مانند شفاى ابن سينا به ويژه ج ۳ و ۴، اسفار ملا صدرا به ويژه جلد ۸ و حكمت الاشراف سهروردى
- Reason and Tradition in Islamic Ethics, George F. Hourani, Cambridge University Press , 1985
- Ethical theories in Islam, Majid Fakhri, Routledge,

اخلاق فضیلت

(۰۸)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: رئالیسم اخلاقی و معرفت شناسی اخلاقی
هدف: توانا ساختن دانشجویان در بررسی و نقد نظریه هنجاری اخلاق فضیلت است که در عصر حاضر هم رونق دوباره ای گرفته است. رویکردهای موجود در اخلاق فضیلت، و نیز چگونگی معرفت و انگیزش اخلاقی در این نظریه مورد بررسی قرار می گیرد.

سر فصل ها :

۱. جایگاه اخلاق فضیلت در میان نظریه های هنجاری
۲. شاخصه های اخلاق فضیلت و رویکردهای اخلاق فضیلت
۳. تعریف فضیلت و اقسام فضائل
۴. رابطه فضیلت و سعادت
۵. رابطه فضیلت و عمل اخلاقی
۶. معرفت اخلاقی و ارتباط آن با فضائل و رذائل
نقش انگیزشی فضائل و رذائل
چگونگی پرورش فضائل
چگونگی علاج رذائل
۷. چالشهای مطرح در اخلاق فضیلت

منابع:

- مجموعه آثار افلاطون ترجمه محمد حسن لطفی، انتشارات خوارزمی
- اخلاق نیکوماخوس، ارسطو، ترجمه محمد حسن لطفی، تهران: طرح نو، ۱۳۷۸
- فارابی، تحصیل السعاده، دکتر جعفر آل یاسین، دارالاندلس، بیروت، ۱۴۰۳
- مسکویه رازی، ابو علی، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم، انتشارات بیدار، بی تا
- نراقی، محمد مهدی، جامع السعادات، مطبعه الزهراء، ۱۳۶۸
- اخلاق نیکوماخوس، ارسطو، محمد حسن لطفی تبریزی (مترجم)، طرح نو، ۱۳۸۵
- الرازی، فخرالدین، کتاب النفس و الروح و شرح قوامها، تحقیق محمد صفیر حسن المعصومی، تهران، ۱۳۶۴

- Lawrence C. Becker (Editor), Encyclopedia of Ethics, Routledge ; 2nd edition (September 2001)
- Virtue Ethics, eds. R. Crisp & m. Slote, (Oxford: Oxford University Press, 1997)
- After Virtue, Macintyre, A. (Indian University on Notre Dame Press, 1981)
- Christine Swanton, Virtue Ethics: A Pluralistic View, Oxford, 2003
- The Moral Virtues and Theological Ethics, Second Edition , Romanus Cessario Oxford University Press , 2008
- Rosalind Hursthouse , On Virtue Ethics, Oxford, 1999

سود گرایی

(۰۹)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: رئالیسم اخلاقی و معرفت شناسی اخلاقی

هدف: کسب مهارت در ارزیابی ادله نظریه اخلاق سود گروی و توانایی مقایسه آنها با

نظریه های رقیب و نیز نقد آنها

سر فصل ها :

(۱) سود گروی لذت گرایانه (اعم از عمل نگر و قاعده نگر)

(۲) سود گروی سعادت باورانه (اعم از عمل نگر و قاعده نگر)

(۳) سود گروی آرمانی (اعم از عمل نگر و قاعده نگر)

(۴) سود گروی ترجیح گرا (اعم از عمل نگر و قاعده نگر)

(۵) مساله بی طرفی در سود گروی

(۶) مساله عدالت در بی طرفی

(۷) دامنه افراد مشمول ملاحظات اخلاقی در سود گروی

منابع:

- نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، محمدتقی مصباح یزدی، تحقیق و نگارش احمدحسین شریفی، (قسم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، ۱۳۸۴)
- فلسفه اخلاق، سید محمد رضا مدرسی، تهران، انتشارات سروش، ۱۳۷۶،
- فلسفه اخلاق، ویلیام کی. فرانکنا، ترجمه هادی صادقی. قم کتاب طه. چاپ دوم، بهار ۸۳

- Utilitarianism and other essays , John Stuart Mill, Jeremy Bentham, Alan Ryan, Penguin Books (1987)
- Darwall, Stephen (1995). Hume and the Invention of Utilitarianism, University Park, PA: Penn State University Press
- Forms and Limits of Utilitarianism, David Lyons, Clarendon Press (1965)
- The Elimination of Morality: Reflections on Utilitarianism, Anne Maclean, Routledge (1993)
- Scarre , Geoffrey (1996). Utilitarianism, London: Routledge
-

اخلاق کانتی

(۱۰)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: رئالیسم اخلاقی و معرفت شناسی اخلاقی

هدف: کسب توانایی در بررسی و نقد نظریه های وظیفه گرا به صورت کلی و به ویژه نظریه اخلاقی کانت و نشان دادن نقاط قوت و ضعف آن و نیز بررسی مقایسه آن با نظریه های وظیفه گرا در جهان اسلام

سر فصل ها :

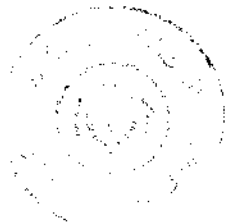
- (۱) عقل عملی در کانت
- (۲) تعمیم پذیری
- (۳) عمل از سر وظیفه
- (۴) استقلال عامل اخلاقی
- (۵) مطلق گرایی در اخلاق کانت
- (۶) دیوید راس و اخلاق کانتی
- (۷) تفسیر های جدید اخلاق کانتی

منابع

- نقد و بررسی مکاتب اخلاقی، محمدتقی مصباح یزدی، تحقیق و نگارش احمد حسین شریفی، (قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی ره، ۱۳۸۴)
- دستور الاخلاق فی القرآن: درسه مقارنه للاخلاق النظرية فی القرآن، عبدالله دراز، بیروت، مؤسسه الرسالة، ۱۳۹۳هـ، ۱۹۷۳م
- راجر سولیوان، اخلاق در فلسفه کانت، ترجمه: عزت الله فولادوند، طرح نو ۱۳۸۰

- Kantian Ethics, Allen Wood Cambridge University Press; 1 edition (December 10, 2007)
- Kant, Practical Philosophy. Cambridge: Cambridge University Press, (1996). This book includes Groundwork of the Metaphysics of Morals [G], Critique of Practical Reason [CPrR], and The Metaphysics of Morals [MM].
- The Development of Kant's View of Ethics By Keith Ward Oxford, Blackwell, 1972
- Christian Korsgaard, Creating The Kingdom of Ends, Cambridge University Press, 1996
- Constructions of Reason , Onera O'Neill , Cambridge University Press, 1989
- Duty and Moral Worth, Phillip Stratton Lake Kant, Routledge , 2000
- Foundations of Ethics : The Gifford lectures delivered in the University of Aberdeen, 1935-6 , W. David Ross

اخلاق اسلامی (رویکردی تاریخی)

(۱۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: فلسفه اخلاق اسلامی

هدف: شناخت و ارزیابی رویکردهای مختلفی که در عالم اسلامی به عنوان اخلاق اسلامی مطرح شده اند بعلاوه ارزیابی اصالت و اعتبار جریان های جدید و معاصر اخلاقی در جهان اسلام

سر فصل ها :

- ۱- مباحث اخلاقی در قرآن و روایات
- ۲- اخلاق فلسفی (کندی ، فارابی ، رازی ، ابن مسکویه و عامری)
- ۳- اخلاق کلامی (مباحث اخلاقی در کلام اشعری ، معتزله و شیعه)
- ۴- اخلاق عرفانی (مباحث اخلاقی در رسائل عرفانی مانند قوت القلوب ، رساله قشیریه ، بحر المعارف)
- ۵- اخلاق با رویکرد تلفیقی (احیا العلوم غزالی ، الذریعه راغب اصفهانی ، جامع السعادات نراقی و چهل حدیث امام خمینی)
- ۶- اندیشه های اخلاقی روشنفکران مسلمان مانند محمد ارگون و عابد جابری
- ۷- اندیشه های نوین اخلاقی در حوزه های علمیه شیعه

منابع درس:

- قرآن کریم و مجموع های روایی مانند نهج البلاغه ، اصول کافی و بحار الانوار
- آثار فیلسوفان اخلاق مسلمان مانند الطب الروحانی رازی، تهذیب الاخلاق ابن مسکویه و السعاده و الاسعاد عامری)
- آثار متکلمان مسلمان مانند المغنی عبد الجبار، الارشاد جوینی و کشف المراد علامه حلی)

- رسائل عرفاني مانند اللمع في التصوف سراج طوسي، رساله قشيره قشيريو بحر المعارف همداني)
- اركون ، محمد ، نزعہ الانسہ في الفكر العربي ، ترجمہ ہاشم صالح ، بيروت ، ۱۹۹۷
- جابري ، محمد عابد، العقل الاخلاقي العربي ، مراكش ، ۲۰۰۱
- دستور الاخلاق في القرآن: دراسه مقارنه للاخلاق النظرية في القرآن، عبدالله دراز، بيروت، مؤسسة الرسالة، ۱۳۹۳ھ، ۱۹۷۳م
- محمد تقی مصباح یزدی، اخلاق در قرآن، تحقیق و نگارش: محمدحسین اسکندری، ۱۳۷۹. ج اول

• **Ethical Theories in Islam, Majid Fakhri, Rutledge**

نقش دین در اخلاق

(۱۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: رئالیسم اخلاقی، معرفت شناسی و روان شناسی اخلاقی
هدف: یافتن مهارت و توانایی در خصوص رد و اثبات ادله ارجاع اخلاق به دین و ارائه الگوی مناسب برای ارتباط اخلاق و دین

سر فصل ها :

- ۱) تعریف واژه های اخلاقی بر اساس مفاهیم دینی
- ۲) ارجاع اوصاف اخلاقی به اوصاف دینی
- ۳) انحصار طریق معرفت اخلاقی به وحی و شریعت
- ۴) ارجاع انگیزش اخلاقی به انگیزش دینی
- ۵) ربط و نسبت قانون طبیعی با شریعت
- ۶) نقش تاریخی دین در بسط و گسترش اخلاق

منابع:

- قاضی عبد الجبار، "المغنی فی ابواب التوحید و العدل"، تحقیق محمد علی النجار، الدار المصریه للتألیف والترجمه، ۱۹۶۵، قاهره
- جوینی، امام الحرمین، الارشاد الی قواطع الادله فی اصول الاعتقاد، مصر، مطبعه سعادت،
- حلی حسن بن یوسف، کشف المراد فی شرح تجرید الاعتقاد، چاپ جامعه مدرسین با تصحیح استاد علامه حسن زاده آملی

- Adams, R. M., 1999, *Finite and Infinite Goods*, Oxford: Oxford University Press.
- Hare, J., 2006, *God and Morality A Philosophical History*, Oxford: Blackwell.
- Kant, I., *Groundwork of the Metaphysics of Morals*, Mary Gregor (ed. and trans.), Cambridge: Cambridge University Press, 1998.
- Kant, I., *Religion within the Boundaries of Mere Reason*, in *Religion and Rational Theology*, Allen W. Wood and George di Giovanni (eds.), Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Zagzebski, L., 2004, *Divine Motivation Theory*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Quinn, P., 1978, *Divine Commands and Moral Requirements*, Oxford: Oxford University Press.
- William Wainwright, *Religion and morality* , Ashgate, 2005

مسئولیت اخلاقی

(13)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: روان شناسی اخلاقی

هدف: توانا ساختن دانشجو در تبیین مبانی مسئولیت اخلاقی، گستره شمول ملاحظات اخلاقی و تفاوت آن با انحاء مسئولیت‌های دیگر

سر فصل ها :

۱. مبانی مسئولیت اخلاقی

الف) آگاهی

ب) اختیار

۲. عوامل رفع مسئولیت اخلاقی

الف) اکراه

ب) اضطرار

۳. عوامل تخفیف دهنده مسئولیت اخلاقی

۴. گستره شمول ملاحظات اخلاقی در برابر خدا، انسان و موجودات دیگر

الف) مسئولیت در برابر خدا

ب) مسئولیت در برابر خود

ج) مسئولیت در برابر دیگری

د) مسئولیت در برابر آیندگان

ه) مسئولیت در برابر حیوانات

و) مسئولیت در برابر غیر جانداران

۵. بی طرفی در مسئولیت اخلاقی

۶. تزامم در مسئولیت‌های اخلاقی

منابع:

- نراقی، محمد مهدی، جامع السعادات، مطبعة الزهراء، ۱۳۶۸
- اخلاق نیکوماخوس، ارسطو، ترجمه محمد حسن لطفی، تهران: طرح نو، ۱۳۷۸
- فرائد الاصول (الرسائل)، شیخ انصاری، تحقیق عبدالله نورانی، جامعه مدرسین قم
- Moral Responsibility (Routledge Studies in Ethics and Moral Theory) , Carlos Moya ,Routledge, ,2006
- Perspectives on Moral Responsibility, Cornell University Press ,1993, John Martin Fischer and Mark Ravizza (Editors)
- Lawrence C. Becker (Editor), Encyclopedia of Ethics, Routledge, 2nd edition , 2001
- Aquinas, Thomas. Basic Writings of St. Thomas Aquinas, ed. A. C. Pegis (Indianapolis: Hackett Publishing Co., 1997.).
- Aristotle. The Nicomachean Ethics, trans. by Terence Irwin. (Indianapolis: Hackett Publishing Co., 1985).
- Baier, Kurt, 1991. "Types of Responsibility." in the Spectrum of Responsibility, Peter French, ed. (New York: St. Martin's Press).
- Kane, Robert, ed., 2002, The Oxford Handbook of Free Will (New York: Oxford University Press).
- Fischer, John Martin, 1999, "Recent Work on Moral Responsibility" Ethics 110 (October): 93-139.

آزادی

(14)

تعداد واحد: ۲

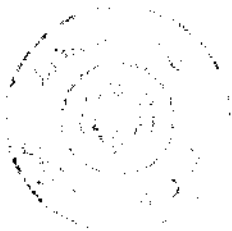
نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: روانشناسی اخلاقی

هدف: بررسی عمیق حوزه‌های مختلف آزادی مانند آزادی فکر، عقیده، بیان و عمل، بعلاوه تحلیل دقیق معنای اختیار و دیدگاه‌های مختلف در باره آن و نیز جایگاه آن در اخلاق.

مسائل:

- ۱) سازگارگرایی (جمع‌علیت و اختیار)
- ۲) ناسازگارگرایی (ناسازگاری اختیار و علیت)
- ۳) مساله اختیار در جهان اسلام
- ۴) امکان تغییر خلیقیات و دامنه آن‌ها
- ۵) آزادی عقیده در اخلاق
- ۶) آزادی بیان در اخلاق
- ۷) آزادی عمل در اخلاق
- ۸) قلمروی اختیار در فعل اخلاقی

منابع:

- فارابی، فصول منتزعه، تحقیق فوزی بخار، مکتبه الزهراء، تهران ۱۴۰۵
- مساله جبر و اختیار در تفکر اسلامی و پاسخ معتزله به آن، شیخ بو عمران، ترجمه اسماعیل سعادت، هرمس، ۱۳۸۲
- مسکویه رازی، ابو علی، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، قم، انتشارات بیدار، بی تا
- طوسی، نصیرالدین، اخلاق ناصری، تصحیح مجتبی مینوی، انتشارات خوارزمی، تهران ۱۳۶۵
- خیر الاثر در رد جبر و قدر، حسن حسن زاده آملی، دفتر تبلیغات اسلامی،

۱۳۷۵

- Lawrence C. Becker (Editor), *Encyclopedia of Ethics*, Routledge; 2nd edition (September 2001)
- Donagan, Alan (1985). *Human Ends and Human Actions: An Exploration in St. Thomas's Treatment*. Milwaukee: Marquette University Press.
- Dilman, Ilham (1999). *Free Will: An Historical and Philosophical Introduction*. London: Rutledge.
- Pereboom, Derk (2001). *Living Without Free Will*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wolf, Susan (1990). *Freedom within Reason*. Oxford: Oxford University Press.

جنسیت و اخلاق

(15)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: اختیاری

پیش نیاز: معرفت شناسی اخلاقی و روانشناسی اخلاق
هدف: توانایی دانشجویان در قضاوت پیرامون ادعاهای مربوط به نابرابری هنجارهای اخلاقی زنان و مردان و تفاوت معرفت شناسی اخلاقی آنان و تحلیل دیدگاه ادیان، فیلسوفان، روانشناسان و فمینیست ها در این خصوص.

سرفصل ها:

۱. تعریف مفاهیم اخلاق و جنسیت

۲. جایگاه انسانی و اخلاقی زن و مرد در نگاه فیلسوفان و ادیان

۳. تأثیر جنسیت در هنجارهای اخلاقی :

بررسی دیدگاه ادیان و حیاتی اسلام، مسیحیت و یهود و ادیان غیر و حیاتی

بررسی دیدگاه فیلسوفان سنتی و معاصر

بررسی دیدگاه فمینیست ها

۴. تأثیر جنسیت در معرفت شناسی اخلاقی (قضاوت‌های اخلاقی و منبع شناسایی گزاره ها):

تحلیل دیدگاه های فلسفی (فمینیستی و غیر فمینیستی)

تحلیل دیدگاه ادیان

بررسی دیدگاه روانشناسان

۵. توصیف و تحلیل ویژگی ها و رفتارهای اخلاقی زن و مرد از نظر روانشناسان

۶. رابطه سعادت و جنسیت در رویکردهای فلسفی و دینی

۷. پیامدهای ارتباط اخلاق و جنسیت

منابع:

- مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، بیروت، دار احیاء التراث ۱۴۱۲، (ج ۶۷ تا ۷۴)
- ابن خلدون، مقدمه، دارالشعب، قاهره ۱۹۷۳
- غزالی، ابو حامد محمد بن محمد، احیاء علوم الدین، دارالفکر، بیروت ۱۴۱۴
- Lawrence C. Becker (Editor), Encyclopedia of Ethics, Routledge; 2nd edition (September 2001)
- Rethinking Feminist Ethics, Darly Koehn, (Rutledge, London and New York, 1998)
- Feminist Perspective on Ethics, Elizabeth Porter, (Longman, London and New York, 1999)
- "Gender", A Companion to Feminist Philosophy, Linda Nicholson, eds. Allison M. Jagger, Iris Marion Young, (Blackwell, 1998).
- God, Gender and the Bible, Deborah F, Sawyer (Rutledge, London, 2002)
- In a Different Voice, Psychological Theory and Women's Development, Carol Gilligan, (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1982)

